

De tilskudsmodtagende foreninger har ofte, udover det rådgivningspersonale, hvortil der ydes statstilskud, ansat rådgivningspersonale uden statstilskud.

For landbo- og husmandsforeningernes vedkommende gælder det således, at disse organisationers samlede rådgivningsvirksomhed omfatter ca. 3.500 personer, hvoraf staten yder tilskud til aflønning m.v. af ca. 1.700 personer. Ansættelse af personale uden statstilskud sker især på driftsøkonomiområdet.

De samlede omkostninger ved gennemførelsen af landbo- og husmandsforeningernes konsulenttjeneste er af organisationerne anslået til ca. 1 mia. i 1987. Statstilskuddet udgør efter denne vurdering ca. 20 pct. af foreningernes samlede udgifter til konsulentvirksomhed.

Målsætningen for landbo- og husmandsforeningernes konsulenttjeneste er at yde en omfattende og dybtgående vejledning inden for alle driftstyper både i etablerings-, drifts- og afhændelsesfasen. Denne brede målsætning, at skulle kunne rådgive enhver landmand i enhver situation, bevirker, at konsulenttjenestens arbejdsopgaver bliver meget omfattende. Det drejer sig om følgende opgaver:

- at formidle viden om produktionsmetoder og økonomi, miljø- og ressourcforvaltning.
- at give direkte vejledning i konkrete valgsituationer vedrørende bedrifternes fremtidsmuligheder, herunder vedrørende ændring af driftsform, investeringer, erhvervsfremme- og erhvervsstøtteordninger,
- løbende at registrere og kontrollere tekniske og økonomiske data om den enkelte bedrift,
- at gennemføre analyser, afprøvninger m.v., under praktiske forhold,
- at fungere som bindeled mellem det praktiske erhvervs udøvere og forsknings- og forsøgsvirksomhederne,
- at formidle viden om ernærings- og forbrugsmæssige samt sociale forhold, samt
- at tilrettelægge uddannelsestilbud.

Af det samlede rådgivningspersonale på ca. 1.700 personer inden for landbo- og husmandsforeningerne, hvortil der ydes statstilskud, er ca. 150 ansat til varetagelse af specialrådgivning og udviklingsarbejde på landsplan. Af de lokalt ansatte godt 1.500 personer er godt 80 pct. ansat via landboforeningerne og knap 20 pct. via husmandsforeningerne.

Rammen for landboorganisationernes konsulenttjeneste på landsplan er Landbrugets Rådgivningscenter ved Århus, hvor landbo- og husmandsforeningerne i fællesskab har oprettet landskontorer inden for alle fagområder bortset fra driftsøkonomi og husholdning, hvor foreningerne har hver deres lands-

kontor. Der arbejder ialt ca. 122 konsulenter og 111 assistenter på centret (personale med og uden statstilskud).

Landbrugets Rådgivningscenter varetager den landsdækkende konsulentvirksomhed ved at støtte de lokale konsulenter med viden og specialrådgivning, særlig i forbindelse med formidling af viden om forskning og forsøg. Endvidere varetages alle opgaver, der bedst løses centralt, af rådgivningscentret. Det drejer sig bl.a. om udvikling af nye metoder og materialer til det faglige arbejde, herunder udvikling af edb-systemer, samt koordinering af faglig virksomhed mellem organisationerne.

Tilskudsordningen administreres på Landbrugsministeriets vegne af Jordbrugsdirektoratet.

3. Vurdering af det nuværende tilskudssystem.

Det nuværende statslige tilskudssystem rummer en række principper og fordele, som det er værd at holde fast ved og forbedre.

Det bygger for det første på en høj grad af selvforvaltning og medfinansiering fra brugernes side. Dette giver mulighed for, at rådgivningen tilpasses i takt med ændringerne i jordbrugets behov.

Endvidere er det gældende system kendetegnet ved relativ administrativ enkelthed.

Det er vigtigt for den optimale udnyttelse af de samlede ressourcer, at der er et så tæt samarbejde mellem tilskudsmodtagerne, som muligt. Samarbejdet har da også været stigende i de senere år. Således benyttes godt $\frac{1}{3}$ af rådgivningspersonalet af landbo- og husmandsforeningerne i fællesskab. Det vil fremover være nødvendigt, at tilskudsmodtagerne i stadig større omfang arbejder sammen, idet også skovdrift, frugtavl m.v. bliver en integreret del af landbrugsproduktionen.

Det er derfor vigtigt, at tilskudsordningen tilskynder til et sådan samarbejde.

For at opnå det størst mulige udbytte af ordningen er det vigtigt, at en række ulemper i den nuværende ordning rettes, hvis rådgivningstjenesten skal blive i stand til at tilpasse sig fremtidens behov:

- det eksisterende system med tilskudsberettigede personalenumre har bidraget til at give en fordeling af konsulenter med statstilskud mellem fagområder og geografiske områder, som muligvis ikke svarer til det nuværende rådgivningsbehov,
- den nuværende konsulentordning rummer et for ringe incitament til at tilgodese vækstområder og nye områder som f.eks. miljøforanstaltninger, økologi, alternative produktioner, nicher etc.,
- landbo- og husmandsforeningerne har inden for de nuværende rammer vanskeligt ved at løse til-